

STOMATOLOŠKA KLINIKA UNIVERZITETNEGA KLINIČNEGA CENTRA LJUBLJANA OB SVOJI 70. OBLETNICI

Pred 70 leti, natančneje 21. julija 1975, je takratni minister za zdravstvo LRS, dr. Marjan Ahčin, izdal dekret, s katerim je prof. dr. Jožeta Ranta imenoval za rednega profesorja za predmet klinična stomatologija, za predstojnika nove Stomatološke klinike pa so ga izvolili v avgustu 1945 (Antolič, 1990; Pavšič, 1996). Zatem so mu dodelili prazno stanovanjsko vilo upravnika Mestne bolnice ljubljanske. V kratkem času, že 18. maja 1946, je bila otvoritev skromno opremljene Stomatološke klinike, kot je v »Kroniki stomatološke klinike« napisal prof. dr. Valter Krušič. Takrat so delovali oddelki za ortodontijo, konservativo, protetiko in čeljustno kirurgijo.

Letošnji jubilej je visok, pomemben in veličasten. Kje smo? Kaj si želimo v prihodnosti?

Stomatološka klinika je ena izmed dvanajstih klinik Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana. Smo edina terciarna ustanova za zobozdravstvo v Sloveniji. Izvajamo tri temeljne dejavnosti: zdravstveno, izobraževalno in razvojno-raziskovalno dejavnost v okviru petih centrov, in sicer Centra za zobne bolezni, Centra za ustne bolezni in parodontologijo, Centra za stomatološko protetiko, Centra za otroško in preventivno zobozdravstvo ter Centra za zobno in čeljustno ortopedijo. Rentgenološka služba opravlja rentgensko dejavnost. Želimo poudariti, da združevanje vseh treh dejavnosti pomeni visoko zavzetost vseh zaposlenih na naši kliniki.

Zaposleni

Na zadnji dan leta 2014 je bilo na Stomatološki kliniki (SK) zaposlenih 79 sodelavcev – 30 zobozdravnikov specialistov, 3 specializanti, 7 diplomiranih medicinskih sester, 12 srednjih medicinskih sester, 28 preostalih zaposlenih (1 diplomirani laboratorijski zobni tehnik, 9 zobotehnikov, 1 ustni higienik, administrativni delavci in vodstvo klinike). Na posameznih centrih se izobražujejo še specializanti, ki niso zaposleni na SK UKCL, temveč v ustanovah v regijah.

Zaposleni zobozdravniki specialisti smo večinoma

delno zaposleni tudi na Medicinski fakulteti, kjer opravljamo pedagoško dejavnost. Obe organizaciji, Oddelek za dentalno medicino Medicinske fakultete in Stomatološka klinika, sta tesno povezani. Prof. dr. Mitja Bartenjev je ob 50. obletnici Stomatološke klinike zapisal, da vrh stomatološke stroke, ki je lociran na Stomatološki kliniki, predstavljata takratni Odsek za stomatologijo Medicinske fakultete in Stomatološka klinika v okviru Kliničnega centra (Bartenjev, 1995). Tudi akademska sestava zaposlenih na kliniki je zato na visoki ravni: 1 redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti, 2 redna profesorja, 5 izrednih profesorjev, 10 docentov, 6 asistentov in 1 mlada raziskovalka.

Dejavni smo v številnih delovnih telesih: smo člani Republiškega strokovnega kolegija za stomatologijo Ministrstva za zdravje (5 članov), člani Strokovnega sveta za stomatologijo pri Slovenskem zdravniškem društvu (5 članov), člani delovnih teles pri Ministrstvu za zdravje RS, člani delovnih teles pri Nacionalnem inštitutu za javno zdravje in Zdravniški zbornici Slovenije, Zbornici zdravstvene in babiške nege Slovenije ter drugih. Tako smo vključeni v pripravo različnih strateških dokumentov, ki vplivajo na odločitve na državni ravni.

Sodelujemo tudi s članicami Univerze v Ljubljani, Univerze na Primorskem in številnimi univerzami v tujini. Sodelavci so tudi člani uredniških odborov ter recenzenti domačih in tujih strokovnih revij.

Zdravstvena dejavnost

Pomembno vodilo in cilj Stomatološke klinike je usmerjenost na paciente – zagotavljanje varne in celovite zobozdravstvene oskrbe, prepoznavanje njihovih potreb, spoštovanje njihovih pravic, enakosti in informiranosti (Poslovník vodenja Stomatološke klinike, 2015). Sodelavci Stomatološke klinike UKC Ljubljana izvajamo specialistične storitve na vrhunski ravni in predstavljamo vrh zobozdravstvene stroke v Sloveniji.

V letu 2014 smo opravili 52.206 obravnav, zdravili smo 17.831 pacientov in izvedli 4658 prvih

pregledov. Število vseh treh parametrov narašča iz leta v leto in predstavlja izjemen obseg dela glede na število zaposlenih in programe, dogovorjene z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Na Stomatološki kliniki zdravimo najtežje paciente. Smo zeleno mesto za zdravljenje bolnikov iz ljubljanske regije, Slovenije in tujine. Ožje gravitacijsko območje osrednje Slovenije predstavlja 610.000 ljudi. Izvajamo številne sodobne razpoznavne metode in metode zdravljenja. Izpostavili bi jih nekaj. Na Centru za ustne bolezni in parodontologijo so uvedli uporabo laserja pri zdravljenju parodontalne bolezni. Pomemben del njihove dejavnosti predstavlja zdravljenje bolezni obzobnih tkiv pri sistemsko bolnih pacientih. V zadnjem času razvijajo tudi biokemično regeneracijo obzobnih tkiv z uporabo bioaktivnih snovi. Glavna terciarna področja Centra za zobne bolezni so kirurška endodontija, zdravljenje bolnikov po obsevanju glave in vratu ter zdravljenje odraslih bolnikov z zmanjšanimi zmožnostmi v splošni anesteziji. V okviru terciarne dejavnosti na Centru za otroško in preventivno zobozdravstvo bi izpostavili zdravljenje težkih poškodb zobovja ter zdravljenje otrok in mladostnikov z zmanjšanimi zmožnostmi v splošni anesteziji. Zdravniki specialisti na Centru za stomatološko protetiko Stomatološke klinike edini v Sloveniji obravnavajo paciente s težkimi prirojenimi nepravilnostmi kraniofacialnega kompleksa, paciente po obsežnih maksilofacialnih operacijah in bolnike z obrazno bolečino. Na Centru za zobno in čeljustno ortopedijo bi poudarili zdravljenje pacientov z obsežnimi skeletnimi nepravilnostmi, težkimi prirojenimi nepravilnostmi in sindromi (Vir: Vodstveni pregled, 2014).

Vrhunska obravnava pacientov se kaže tudi v celostni interdisciplinarni obravnavi. Številni pacienti, napoteni na Stomatološko kliniko, potrebujejo obravnavo več specialistov. Po potrebi se sestanejo konziliji specialistov, ki načrtujejo celostno zdravljenje. Prav tako je mnenje konzilija potrebno za odobritev pravice do zdravljenja, ki ni del Pravil obveznega zavarovanja ZZZS (npr. implantnoprotenična oskrba pacientov po obsežnih maksilofacialnih operacijah, implantnoprotenična oskrba pacientov z oligodontijo, ortodontsko zdravljenje pacientov s težkimi skeletnimi nepravilnostmi, starih nad 16 let, idr.). Ob tem tesno sodelujemo tudi s specialisti maksilofacialne in oralne kirurgije, ki delujejo na Kliničnem oddelku za

maskilofacialno in oralno kirurgijo Kirurške klinike UKC Ljubljana.

Kot del UKC Ljubljana smo prvič v letu 2013 in nato ponovno v letu 2014 uspešno prestali tudi presojo zunanjih presojevalcev glede na standarde DNV. V letu 2014 smo na Stomatološki kliniki prav tako pridobili certifikat skladnosti z ISO 9001:2008. Kot del Univerzitetnega kliničnega centra smo tudi na naši kliniki uspešno opravili presojo po modelu EFQM.

Glede na zahteve mednarodnih standardov smo uvedli kazalnike kakovosti svojega dela (število izgubljenih zob pri pacientih z agresivnim parodontitisom na pacienta; delež stalnih zob, oskrbljenih z delno pulpotomijo po kompliciranem zlomu krone, z ohranjeno vitalnostjo pulpe eno leto po posegu; delež pacientov s potrebo po nujnih in hitrih posegih v obdobju prvega leta po posegu v splošni anesteziji; delež ponovitev rentgenskih posnetkov; zapleti pri opravljanju posegov; periapikalni rentgenski status zoba, ocenjen s periapikalnim indeksom PAI; število reparatur in ponovnih izdelav snemnoprotetičnih in fiksoprotetičnih del v obdobju enega leta po protetični oskrbi; učinkovitost ortodontskega zdravljenja indeks EF). Poleg teh spremljamo tudi številne finančne kazalnike, s katerimi sledimo načrtovanemu ciljem. V letu 2014 smo izvedli tudi kazalnik higijene rok, saj je zagotavljanje preprečevanja prenosa okužb v zobozdravstveni dejavnosti zelo pomembno.

V okviru akreditacijskih postopkov smo uvedli in poenotili številne obrazce, ki jih uporabljamo pri razpoznavnih postopkih, kot so informacije za paciente, soglasja pacientov za obravnave, navodila za delo, predvsem za postopke čiščenja, dezinfekcije in sterilizacije.

Visoka raven zadovoljstva pacientov je tako eden izmed strateških ciljev UKC Ljubljana kot naše klinike. Ta kazalnik, ki prav tako vrednoti naše delo, vse leto spremljamo z anketnimi listi. V letu 2014 smo bili z rezultati zadovoljni, saj je bila dosežena povprečna ocena 4,34 (vir: Letno poročilo UKCL, 2014). Sredi leta 2015 smo začeli ta kazalnik voditi po posameznih centrih. Seveda poleg zadovoljstva pacientov spremljamo tudi pohvale in pritožbe. V letu 2014 smo dokumentirali 6 pritožb, kar pomeni 0,03 pritožbe na 100 obravnavanih pacientov (vir: Urad za pritožbe in pohvale UKCL).

Razvojno-raziskovalna dejavnost

Razvojno-raziskovalna dejavnost je temeljna dejavnost, ki vodi do razvoja pomembnih znanj in razumevanj, novih metodologij in tehnologij. Sodelovanje v domačih in tujih projektih ter objave rezultatov v vplivnih mednarodnih znanstvenih in strokovnih revijah omogočajo pomembno razpoznavnost UKC Ljubljana v mednarodnem znanstvenem prostoru. Sodelavci Stomatološke klinike smo vključeni v raziskovalne programe in projekte. V letu 2014 smo sodelovali v osmih projektih Agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS) in dveh raziskovalnih programih ARRS. Na kliniki sta se izvajala tudi dva terciarna projekta UKCL. V letu 2014 so sodelavci Stomatološke klinike UKCL objavili 20 člankov v revijah s faktorjem vpliva (vir: Strokovno poročilo UKCL). Pri raziskovalnem delu sodelujemo s fakultetami Univerze v Ljubljani, Univerze na Primorskem in številnimi ustanovami v tujini.

Spodbujanje raziskovalnega dela, podiplomskega študija in študentskega raziskovalnega dela je ključnega pomena tudi pri razvoju Stomatološke klinike UKC Ljubljana kot vodilne terciarne ustanove v stomatologiji v Sloveniji in tudi v širšem geografskem prostoru.

Izobraževalna dejavnost

Stomatološka klinika UKCL Ljubljana je glavna pooblaščenca učna ustanova za izvajanje specializacij iz zobozdravstva. Vsi, ki sodelujemo v izobraževalnem procesu, si prizadevamo za izvajanje čim bolj kakovostnih, mednarodno primerljivih programov specializacij.

Sodelavci Stomatološke klinike sodelujemo tudi pri dodiplomskem pouku dentalne medicine. S sodelovanjem Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani moramo še naprej stremeti k temu, da pouk poteka v smeri sodobnih smernic izobraževalnih procesov. Naši sodelavci sodelujejo tudi v programih Zdravstvene fakultete. Visoka raven znanja študentov in specializantov ter njihovo zadovoljstvo sta pomembna kazalnika kakovosti izobraževalnih procesov.

Stomatološka klinika UKC Ljubljana je vključena v organizacijo kontinuiranega podiplomskega izobraževanja za splošne zobozdravnike, za specialiste posameznih strok in tudi za druge kadre (medicinske sestre, zobne tehnike, radiološke inženirje). Vsako leto v sodelovanju z Društvom

zobozdravstvenih delavcev Slovenije organiziramo seminar »Strokovna doktrina Stomatološke klinike«, na katerem predstavimo glavne novosti in doktrinarna priporočila za zobozdravstvo. Na seminarju so vabljeni predavatelji priznani specialisti in drugi kadri vseh petih centrov na kliniki. Vsako leto povabimo vrhunskega strokovnjaka s posameznega področja iz tujine. Posebnost seminarja je priprava programa za vse udeležence zobozdravstvenega tima. Samo visoka raven znanja vseh sodelujočih pri oskrbi pacientov vodi do kakovostne oskrbe pacientov.

Naši zaposleni, tako zdravniki specialisti kot tudi medicinske sestre, zobni tehniki in ustni higieniki, sodelujejo tudi kot vabljeni predavatelji na srečanjih, ki jih organizirajo strokovna združenja v Sloveniji in tujini.

Iz leta v leto se povečujejo aktivne in pasivne udeležbe na strokovnih srečanjih vseh profilov. Ponosni smo, da smo v zadnjem obdobju več skrbi posvetili tudi izobraževanju medicinskih sester in drugih zaposlenih (vir: Strokovno poročilo UKCL, 2014).

Priložnosti za prihodnost

Prenavljamo vajalnice Centra za ustne bolezni in parodontologijo, dve ambulanti na Centru za otroško in preventivno zobozdravstvo ter zobne laboratorije. Izdelali smo tudi strateški načrt prenov preostalih prostorov v naslednjem petletnem obdobju. Seveda pa moramo nadaljevati prizadevanja za izgradnjo nove Stomatološke klinike, ki so jih začeli že vodilni v preteklosti (Skalerič, 2005). Sedanji prostori in njihov obseg ne morejo slediti razvoju in obsegu specialističnih dejavnosti, potrebam izobraževanja – tako na podiplomskem kot tudi dodiplomskem študiju – ter izvajanju raziskovalne dejavnosti.

Kaj so naše strateške usmeritve v prihodnosti? »Pacient v središču pozornosti« bo še naprej naše glavno vodilo. Pozornost bomo posvečali kontinuiranemu višanju kakovosti zobozdravstvene oskrbe na vseh specialističnih področjih. Želimo si razvijati terciarno dejavnost, ki naj postane večji del naše dejavnosti. Poskrbeti moramo tako za razvoj storitev kot tudi za financiranje dejavnosti. Nadaljevali bomo raziskovalno delo in tako omogočili razvoj novih metod zdravljenja, njihovo implementacijo doma in v tujini ter prenos novih metod iz tujine. Ostati želimo vrhunska izobraževalna ustanova, ki bo povezana z

mednarodnimi ustanovami. Kakovost in varnost obravnave naših pacientov bosta vodilo naše dejavnosti tudi v prihodnje. Trudili se bomo ohraniti in zvišati raven zadovoljstva naših pacientov, študentov, specializantov in vseh zaposlenih. Stomatološka klinika UKC Ljubljana naj postane ena izmed referenčnih klinik v srednjeevropskem prostoru.

Zgoraj navedeno lahko dosežemo samo s sodelovanjem vseh sodelavcev, zavzetostjo in motiviranostjo. Spodbudno in spoštljivo okolje je pogoj za nadaljevanje odličnosti in nenehnega procesa izboljšanja našega dela.

Tako veličasten jubilej, kot je 70. obletnica delovanja Stomatološke klinike UKCL, je priložnost, da se globoko zahvalimo vsem našim predhodnikom, ki so nam omogočili, da ustvarjamo na njihovih temeljih. Globoko se priklanjamo bivšim predstojnikom oz. direktorjem, ki so prispevali pomemben delež k razvoju Stomatološke klinike in tako tudi k razvoju slovenskega zobozdravstva: prof. dr. Jožetu Rantu, prof. dr.

Čedomirju Ravniku, prof. dr. Francu Farčniku, prof. dr. Mitji Bartenjevu in akademiku prof. dr. Uroš Skaleriču. Zahvaljujemo se tudi vsem bivšim in sedanjim sodelavcem naše klinike. Ponosni smo, da nadaljujemo njihovo delo.

Reference

Antolič I. Stomatološka klinika in organizacija študija stomatologije (1945–1955). Zbornik dveh simpozijev o zgodovini zobozdravstva na Slovenskem, Ljubljana 1990. Znanstveno društvo za zgodovino zdravstvene kulture Slovenije: 46–55.

Bartenjev M. Stomatološka klinika ob 50. obletnici. *Zobozdrav Vestn* 1995; 50: 69–71.

Pavšič I. Ob 50. obletnici ustanovitve Stomatološke klinike. *Zobozdrav Vestn* 1996; 51: 29–34.

Skalerič U. Stomatološka klinika ob 60. obletnici. *Zobozdrav Vestn* 2005; 60: 118–9.

Izr. prof. dr. Martina Drevenšek, dr. dent. med.,
Stomatološka klinika UKCL, Zaloška 2, 1000 Ljubljana